

เครือข่ายงานวิจัยนานาชาติ
เพื่อสังคมอยู่เย็นเป็นสุข

สิ่งแวดล้อมกับความสุข: ความสุขจากพื้นที่สีเขียว

บทความเนื่องในวันความสุขสากล 20 มีนาคม 2566

รศ.ดร. เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์

สมาคมเครือข่ายงานวิจัยนานาชาติเพื่อสังคมอยู่เย็นเป็นสุข (ไอราห์)

เนื่องในวันความสุขสากลปีนี้ ประเด็นหนึ่งที่ยากให้สังคมตระหนักและริบปฏิบัติการณ์เพื่อเพิ่มความสุขของประชาชนคือการอนุรักษ์และเพิ่มคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

เป็นที่ทราบกันดีว่าโลกเราทุกวันนี้ต้องเผชิญกับปัญหาการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศซึ่งเกิดผลกระทบทางลบต่อผู้คนอย่างมากมาย หน่วยงานพัฒนาในระดับโลกโดยองค์กรสหประชาชาติได้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การกำหนดกรอบระยะเวลาและแผนในการบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนและการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (ภายในปี 2530 และ 2550 ตามลำดับ) ประเทศไทยได้ร่วมในพันธะสัญญาระหว่างประเทศเหล่านี้ ถึงแม้ว่าจะวางเป้าหมายที่จะบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนและการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ในระดับประเทศช้ากว่าของโลก คือภายในปี 2550 และ ปี 2565 ตามลำดับ แต่ก็แสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมายเหล่านี้

มีงานศึกษาวิจัยจากต่างประเทศมากมายที่ยืนยันถึงความสำคัญของธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่มีต่อคุณภาพชีวิตและความสุขของมนุษย์ และตระหนักถึงความสำคัญในการปกป้องดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเมื่อมนุษย์เราเผชิญกับความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศ นอกจากนั้นยังมีงานวิจัยที่ยืนยันถึงผลกระทบเชิงบวกของพื้นที่สีเขียวต่อสุขภาพและความสุข อาทิ งานวิจัยยืนยันว่าการที่ได้มีที่อยู่อาศัยที่ใกล้พื้นที่สีเขียวมากเท่าไรยิ่งมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของความอยู่ดีมีสุขของผู้อยู่อาศัยมากเท่านั้น ดังนั้นนโยบายเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมืองที่มีอัตราส่วนของพื้นที่สีเขียวต่ำ จึงเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นประเด็นเชิงนโยบายของหลายๆเมือง

เป็นที่ทราบกันว่าพื้นที่สีเขียวขาดแคลนมากในเมืองใหญ่ กรุงเทพมหานครก็เช่นกัน จากการสำรวจดัชนีความเขียวของเมืองในเอเชีย (โดย the Economic Intelligent Unit ในปี 2012) พบว่ากรุงเทพฯเป็นหนึ่งใน

กลุ่มเมืองใหญ่ที่มีอัตราพื้นที่สีเขียวต่อประชากรที่ต่ำที่สุดในโลก แต่ขณะเดียวกันชายขอบของกรุงเทพฯ อีกฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา มีพื้นที่สีเขียวคิดเป็นเมืองขนาดใหญ่ ซึ่งสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อมให้กับกรุงเทพฯ ได้มาก คือพื้นที่สีเขียวบางกะเจ้า ที่ครอบคลุมพื้นที่เกือบ 12,000 ไร่ รวมอาณาเขต 6 ตำบลในอำเภอพระประแดง จ. สมุทรปราการ พื้นที่นี้ถูกขนานนามว่าเป็นปอดของกรุงเทพฯ (โดย Times Magazine Asia ในปี 2006) เป็นที่ผลิตออกซิเจนและดูดซับคาร์บอนได้อย่างมาก ดังนั้นการพยายามคงรักษาไว้ซึ่งพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ใกล้เมืองจึงมีความสำคัญเช่นเดียวกัน ในเมื่อการสร้างพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่เพิ่มขึ้นใหม่อาจมีข้อจำกัดหลายๆประการรวมทั้งประเด็นปัญหาต่างๆอันเนื่องมาจากประเด็นเรื่องที่ดิน การบำรุงรักษาพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่ได้อย่างยั่งยืนควรจะเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วน ก่อนที่พื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ใกล้เมืองผืนนี้จะค่อยๆลดลงหากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในหลายภาคส่วนต่างนิ่งเฉยไม่ดำเนินการใดๆ

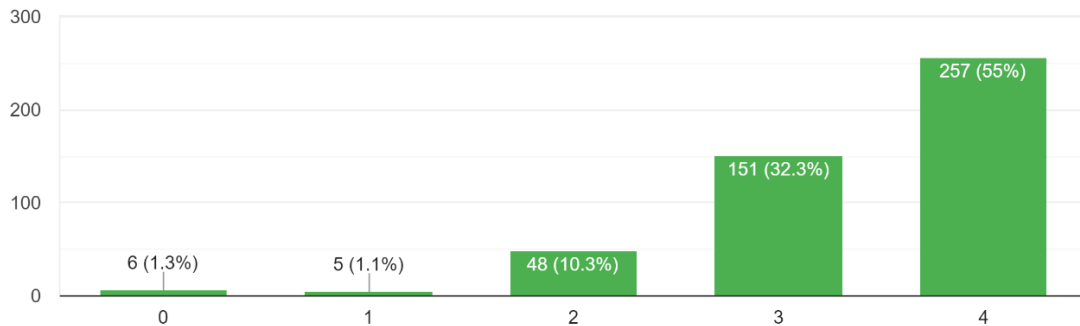

จากการศึกษาในระดับนานาชาติพบว่าสิ่งแวดล้อมกับความสุขมีความสัมพันธ์กัน และพื้นที่สีเขียวทำให้คนมีความสุขขึ้น ในกรณีศึกษาของบางกะเจ้า ประเทศไทย เมื่อปี 2561-62 ก็เช่นกัน ผลจากการทดสอบเชิงปริมาณพบว่าคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีผลต่อความสุขของคนในชุมชน ในทุกระดับอาชีพ รายได้ อายุ ฯลฯ ไม่ว่าจะเป็นคนกลุ่มไหนก็ตาม สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อความสุขอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนั้นในการสำรวจล่าสุดในเดือนมีนาคมปี 2566 พบว่า สิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสุขเพิ่มมากขึ้น และ

มากกว่าครึ่งที่ตอบว่าระดับความสุขที่มาจากพื้นที่สีเขียวอยู่ในระดับสูงสุด (55%) และมีความเป็นห่วงว่าพื้นที่สีเขียวจะลดลงในระดับที่มากที่สุดเกือบ 50% ในระดับรองลงมาอีก 30% ดังกราฟที่แสดงให้เห็นดังนี้

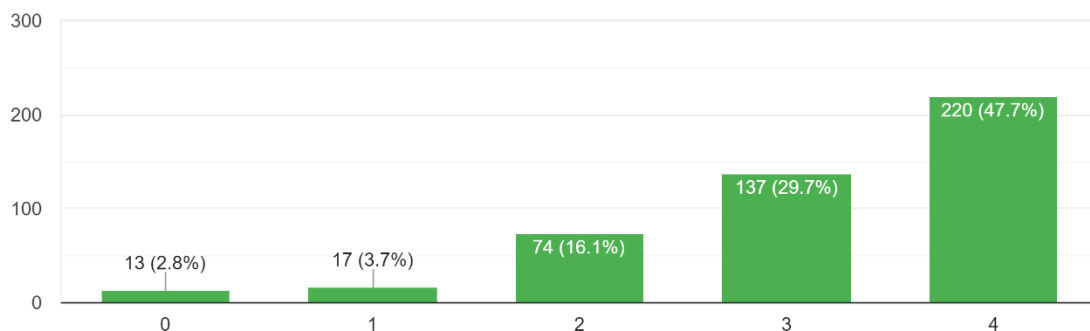
ท่านคิดว่าการรักษาพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนมีผลต่อความสุขของท่านมากน้อยแค่ไหน (0 ไม่มีผลเลย - 4 มีผลมากที่สุด)

467 responses

ท่านเป็นห่วงพื้นที่สีเขียวที่กำลังลดลงมากน้อยแค่ไหน (0 ไม่ห่วงเลย - 4 ห่วงมากที่สุด)

461 responses

ในขณะที่พื้นที่สีเขียวมีผลต่อความสุขของคนในชุมชน และยังมีผลกระทบเชิงบวกในด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมให้แก่คนนอกชุมชน ข้ามพรมแดน ข้ามจังหวัด รวมทั้งมีส่วนสำคัญในการลดคาร์บอนด้วยต้นทุนที่ต่ำ สอดคล้องกับนโยบายการมุ่งสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอนและการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ แต่พื้นที่สีเขียวบางแห่งกำลังอยู่ในสภาพที่น่าเป็นห่วงว่ากำลังจะลดลงอย่างรวดเร็ว ทั้งปัญหาจากเรื่องน้ำที่ไม่มีคุณภาพ ต้นทุนสูง การประกอบอาชีพ การสูญเสียที่ดิน ฯลฯ สังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรตระหนักถึงการอนุรักษ์และเพิ่มคุณภาพพื้นที่สีเขียวแห่งนี้และที่อื่นๆ เพื่อเพิ่มความสุขของประชาชน รวมทั้งสนับสนุนเป้าหมายของประเทศและการพัฒนาที่ยั่งยืนอันเป็นทิศทางการพัฒนาของโลกต่อไป

อ้างอิง: References:

Kittiprapas, S. (2020) “Happiness Determinants in a Buddhist Community: Where Inner Happiness Matters” in *Thammasat Review of Economic and Social Policy (TRESP)*, vol 6. No.1, p. 85-135.

Krekel and MacKerron (2020). *How Environmental Quality Affects Our Happiness. 2020 World Happiness Report.*

Marshall A (2006). Best of Asia: Best Urban Oasis. *Time* (15 May 2006).

The Economist Intelligence Unit (2012). *Asian Green City Index: Assessing the Environmental Performance of Asia’s Major Cities.*

MacKerron, George and Mourato, Susana (2013) Happiness is greater in natural environments. *Global environmental change.*

The Economist Intelligence Unit (2012). *Asian Green City Index: Assessing the Environmental Performance of Asia’s Major Cities.*